

Rossö 2:16, Tjärnö socken, Strömstads kommun, Västra Götalands län

Arkeologisk utredning. En fyndplats och en hägnad

Linda Wigert

Kulturlandskapet rapporter 2019:18

**Rossö 2:16, Tjärnö socken, Strömstads kommun,
Västra Götalands län
Arkeologisk utredning. En fyndplats och en hägnad**

Linda Wigert

Administrativa uppgifter

Fastighet: Rossö 2:16, Tjärnö socken, Strömstads kommun, Västra Götalands län

Länsstyrelsebeslut datum/dnr: 2019-10-17 / 431-36131-2019

Uppdragsnummer Fornsök: 201901311

Uppdragsgivare: Paul Mattsson

Fältarbetsperiod: 2019-11-19 - 2019-11-20

Projektnummer: 19241

Projektansvarig: Annika Östlund

Fältansvarig: Linda Wigert

Övrig personal: Andreas Toreld och Olof Håkansson

För personalens meriter hänvisas till Kulturlandskapets hemsida.

Utredningsområdets storlek: 18 000 m²

Belägenhet i SWEREF 99 TM: Norr 6530140 m, Öst 279020 m

Höjd över havet: 20-25 meter

Dokumentationsmaterial: Mätfiler, beskrivningar och fotografier.

Digitalt dokumentationsmaterial förvaltas av Kulturlandskapet.

Fynd: Har ej omhändertagits.

Rossö 2:16, Tjärnö socken, Strömstads kommun, Västra Götalands län**Arkeologisk utredning****En fyndplats och en hägnad**

Kulturlandskapet rapporter 2019:18

© Kulturlandskapet 2019

Författare: Linda Wigert

Foton: Där fotograf ej anges är bilder tagna av fältpersonalen.

Omslagsbild framsida: Schakt 5 undersöks av Andreas och Olof medan maskinist Jörgen och markägare Ulf håller dem sällskap. Foto mot norr.

Bild baksida: De fyra flintavslagen som påträffades i schakt 1.

Orienteringskarta: Framställd av Kulturlandskapet med data från QGIS, Fornsök samt Länsstyrelsen i Västra Götaland.

Topografisk grundkarta samt plankarta: Tillhandahållen av uppdragsgivaren.

Övriga kartor och situationsplaner: Framställda av Kulturlandskapet.

Redigering och layout: Andreas Hansen, Omland Form och Fotografi

Sökord: Avslag, fyndplats, flinta, Bohuslän

Kulturlandskapet

Ekelidsvägen 5

457 40 FJÄLLBACKA

www.kulturland.se

kontakt@kulturland.se

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	
Syfte	6
Utredningsområdet	6
Tidigare undersökningar	7
Metod	7
Utredningsresultat	
Schakt	8
Anläggningar	8
Fynd	8
Lämningar	8
Analysresultat	8
Tolkning och antikvarisk bedömning	
Värdering av måluppfyllelsen	12
Förslag på ytterligare åtgärder	12
Källor	13
Bilagor	
1 Schakt	17
2 Fynd	17
3 Lämningar	17

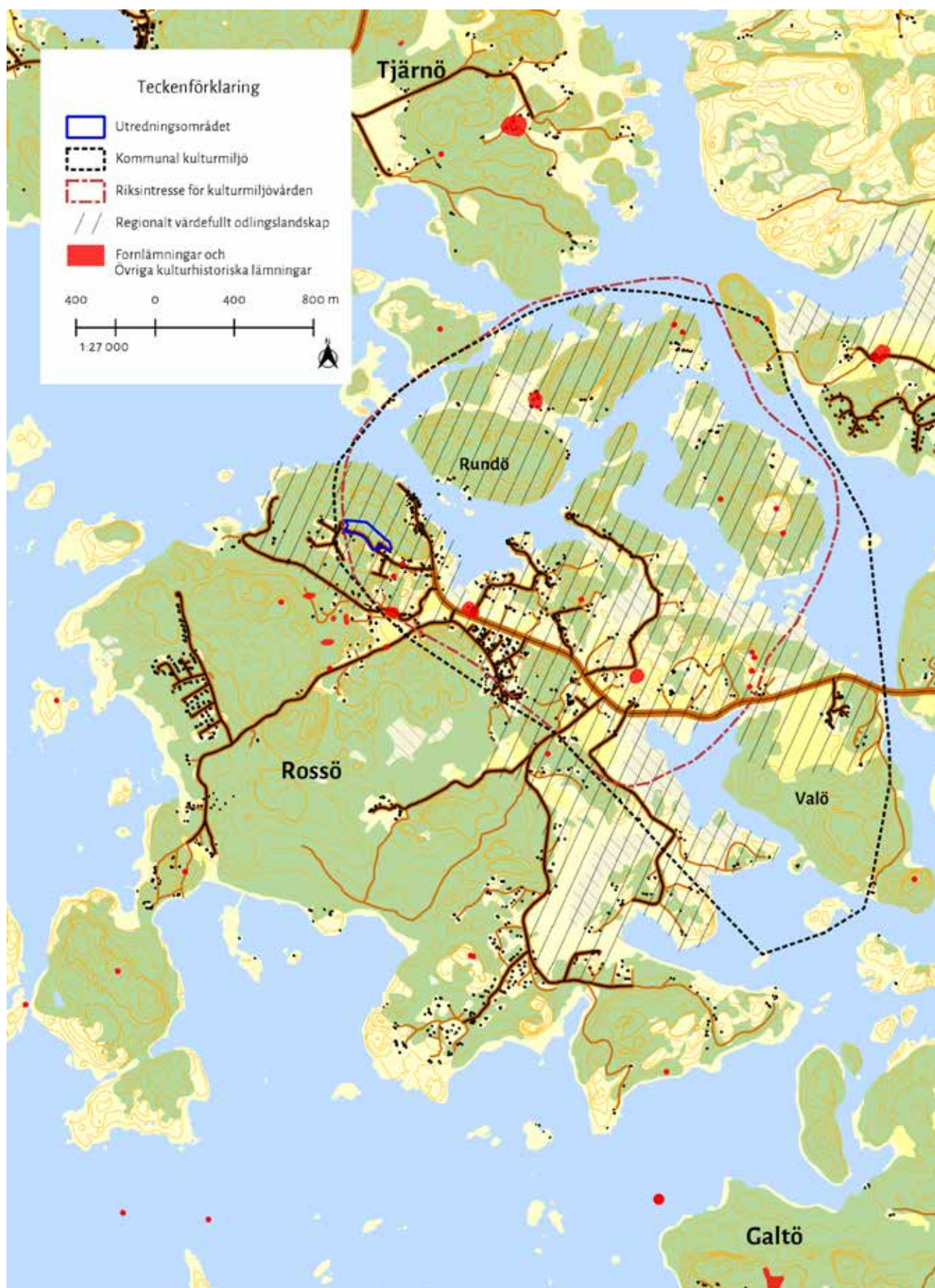

Illustration 1. Översikt över Rossö och utredningsområdets belägenhet på norra delen av ön. © Lantmäteriet.

Rossö 2:16, Tjärnö socken, Strömstads kommun, Västra Götalands län

Arkeologisk utredning. En fyndplats och en hägnad

Sammanfattning

Uppdragsgivaren önskar upprätta ny detaljplan för fastigheten Rossö 2:16 för att kunna uppföra nya bostäder. Länsstyrelsen har gett Kulturlandskapet i uppdrag att utreda ifall okända forn lämningar finns inom området. Resultatet skall kunna användas som planeringsunderlag.

Som ett resultat av utredningen har två övriga kulturhistoriska lämningar registrerats inom utredningsområdet: I första schaktet påträffades fyra flintavslag som registrerades som en fyndplats, L2019:6341, och i östra delen av

utredningsområdet mättes en stengärdesgård in, L2019:6340. Förutom dessa har Kulturlandskapet fastställt att inga lämningar av forntida karaktär finns bevarade på platsen. Området kring fyndplatsen var påtagligt stört av sentida aktivitet, bedömningen gjordes att eventuella anläggningar som funnits här därmed blivit förstörda.

Inga fortsatta åtgärder föreslås inom nu aktuellt utredningsområde.

Inledning

Syfte

Uppdragsgivaren önskar upprätta ny detaljplan för fastigheten Rossö 2:16 för att kunna uppföra nya bostäder. Länsstyrelsen har gett Kulturlandskapet i uppdrag att utreda ifall okända fornlämningar finns inom området. Resultatet skall kunna användas som planeringsunderlag.

Utredningsområdet

Fastigheten Rossö 2:16 är belägen på den nordvästra delen av Rossö kallad Höjden, se *illustration 1*. Fastigheten är i nuläget obebyggd men ligger i direkt anslutning till bebyggelse. Utredningsområdet upptar endast delar av fastigheten.

Större delen av utredningsområdet är bevuxet med blandskog främst bestående av mogna granar och lövträdssly. Rakt genom utredningsområdet i nordväst-sydöstlig riktning finns resterna av den äldre landsvägen som slingrade

sig tätt intill gårdarna i området, *illustration 2*. I dagsläget är vägsträckan ersatt av en ny, söder om utredningsområdet, men den äldre vägen används fortfarande av fotgängare.

På spridda platser sticker berghällar fram under mossa och trädrötter och jordlagret i dessa områden är stundtals inte mer än några centimeter djupt. Strax utanför utredningsområdet i nordöst ligger igenväxande klapperstensfält intill öppna berghällar och en hel del klappersten återfinns även innanför den nordöstra långsidan av utredningsområdet.

Inom en femhundrametersradie kring utredningsområdet återfinns elva registrerade lämningar i form av bland annat boplatser, fyndplatser, rösen och by-/gårdstomter: totalt åtta övriga kulturhistoriska lämningar och tre fornlämningar, se *illustration 1*. Exempelvis har flintavslag, ett par skafthålsyxor, en flintskära samt tre flintdolkar upphittats (L1967:1820, L1967:1916, L1967:1819, L1967:1311, L1967:1413, L1967:1965 och L1967:1478). I syd och sydöst finns två by-/gårdstomter som

Illustration 2. Resterna av den tidigare landsvägen. Foto mot syd.

tillhört Rossö Uppegård och Rossö by (L1967:1966 och L1967:1462). På toppen av Vetteberget skall det enligt Göteborgsinventeringen ha funnits ett röse (L1967:5935) och öst om berget har ett tiotal gropar, tolkade som stybbgropar, påträffats (L1967:1428).¹

Utredningsområdet är därtill beläget inom riksintresse för kulturmiljövården (kulturlandskap med fiske- och jordbruksbebyggelse), inom kommunal kulturmiljö (skärgårdsbebyggelse och odlingslandskap) samt inom regionalt värdefullt odlingslandskap, se *illustration 1*.

Tidigare undersökningar

Inga tidigare undersökningar har gjorts inom utredningsområdet.

¹ Fornsök

Metod

Utredningen genomfördes under två dagar i november 2019, dels genom inventering och dels genom schaktning med maskin. Schakten fördelades över området, men schaktningsmöjligheterna begränsades av mycket våta väderförhållanden, trädrötter samt större stenar. På grund av främst väderförhållandet fick försöken att schakta i vissa delar av området överges då schakten direkt fylldes med vatten.

Schakt och framkomna lämningar mättes in med RTK-GPS, beskrevs och fotograferades.

Arbetet utfördes av arkeologerna Linda Wiggert, Andreas Toreld och Olof Håkansson. Vädret var mycket mulet och delvis regnigt.

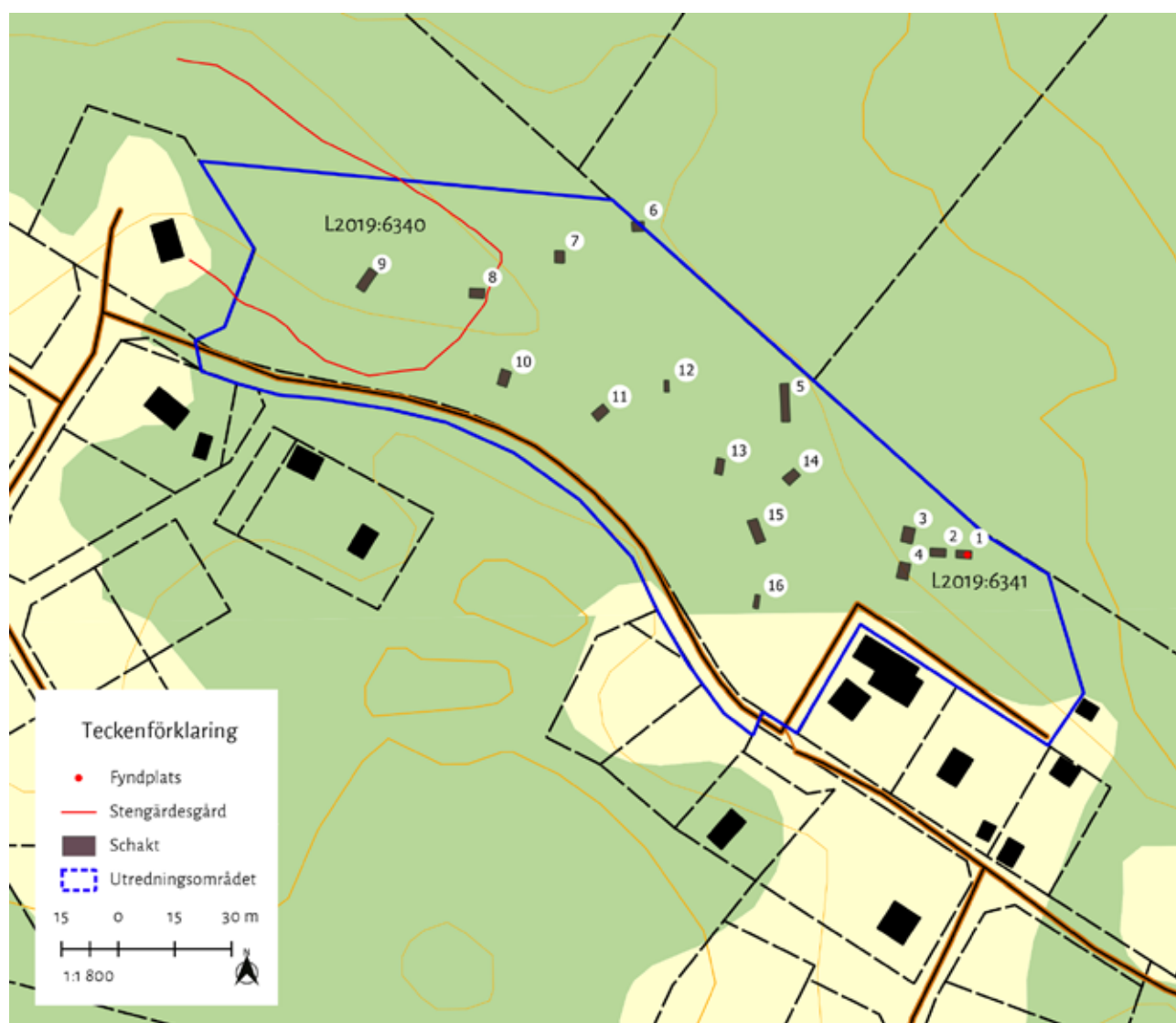

Illustration 3. Resultatkarta med grävda schakt och inmätta lämningar. © Lantmäteriet.

Utredningsresultat

Schakt

Totalt öppnades sexton schakt på spridda platser inom utredningsområdet, se *illustration 3*. I första schaktet, som låg i en en sydvästsluttning strax intill en mindre bergshöjd, påträffades fyra flintavslag, se *bild på baksidan av rapporten*. I övrigt framkom inga fynd av forntida karaktär. De schakt som öppnades omkring schakt 1 (schakt 2-4) var märkbart påverkade av sentida aktivitet och innehöll stora mängder recent material.

Av de sexton schakt som öppnades under utredningen vattenfylldes ett direkt och ett flertal andra vattenfylldes mycket snabbt, för exempel se *illustration 4-6*. Detta skedde främst i de bergiga nordöstra delarna av utredningsområdet, men även på andra platser inom området.

På större delen av området bestod jordlagren av fin sand, för exempel se *illustration 7-9*. Schakten längs med den nordöstra långsidan av utredningsområdet innehöll märkbart mer sten än schakten längs med den sydvästra sidan. Utförligare beskrivning av schakten finns i Bilaga 1.

Anläggningar

Inga anläggningar påträffades vid schaktningen.

Fynd

Under utredningen hittades fyra flintavslag i schakt 1. Dessa lämnades i schaktet. Fynd av flinta har sorterats med stöd av Sorteringsschema för flinta.² Utförligare beskrivning av fyndmaterialet finns i Bilaga 2.

Lämningar

Två kulturhistoriska lämningar i form av övriga kulturhistoriska lämningar har registrerats i Kulturmiljöregistret: en fyndplats (L2019:6341) i schakt 1, samt en stengärdesgård (L2019:6340) i den västra delen av utredningsområdet, se *illustration 3*. Stengärdesgården ska under 1900-talet ha använts för att hägna in betesdjur.³ Utöver stengärdesgården finns inga synliga lämningar ovan mark. Gärdesgården är inmätt i sin helhet, även de delar som fortsatte utanför utredningsområdet. Utförligare beskrivning av lämningarna finns i Bilaga 3.

Analysresultat

Inga naturvetenskapliga analyser har genomförts inom ramen för utredningen.

² Andersson m fl 1978

³ Ulf Magnusson, samtal 20 november 2019

Illustration 4. Schakt 3 fylls snabbt med vatten medan grävmaskinen fyller igen schakt 1 och 2. Foto mot syd.

Illustration 5 (ovan vänster). Olof mäter in ett blött schakt 9. Foto mot öst. Illustration 6 (ovan höger). Schakt 11, ytterligare ett typexempel på den mycket våta grund som finns i området. Foto mot nordöst.

Illustration 7 (överst). Markägarna Jörgen och Ulf hjälper till med schaktningen. Här vid ett sandigt och fyndtomt schakt 4. Foto mot nordöst. Illustration 8 (till vänster). Schakt 16, ytterligare ett typexempel på hur många av schakten innehöll fin, rödbrun sand. Foto mot öst. Illustration 9 (ovan). Andreas och Olof undersöker sandlagret i schakt 15. Foto mot sydväst.

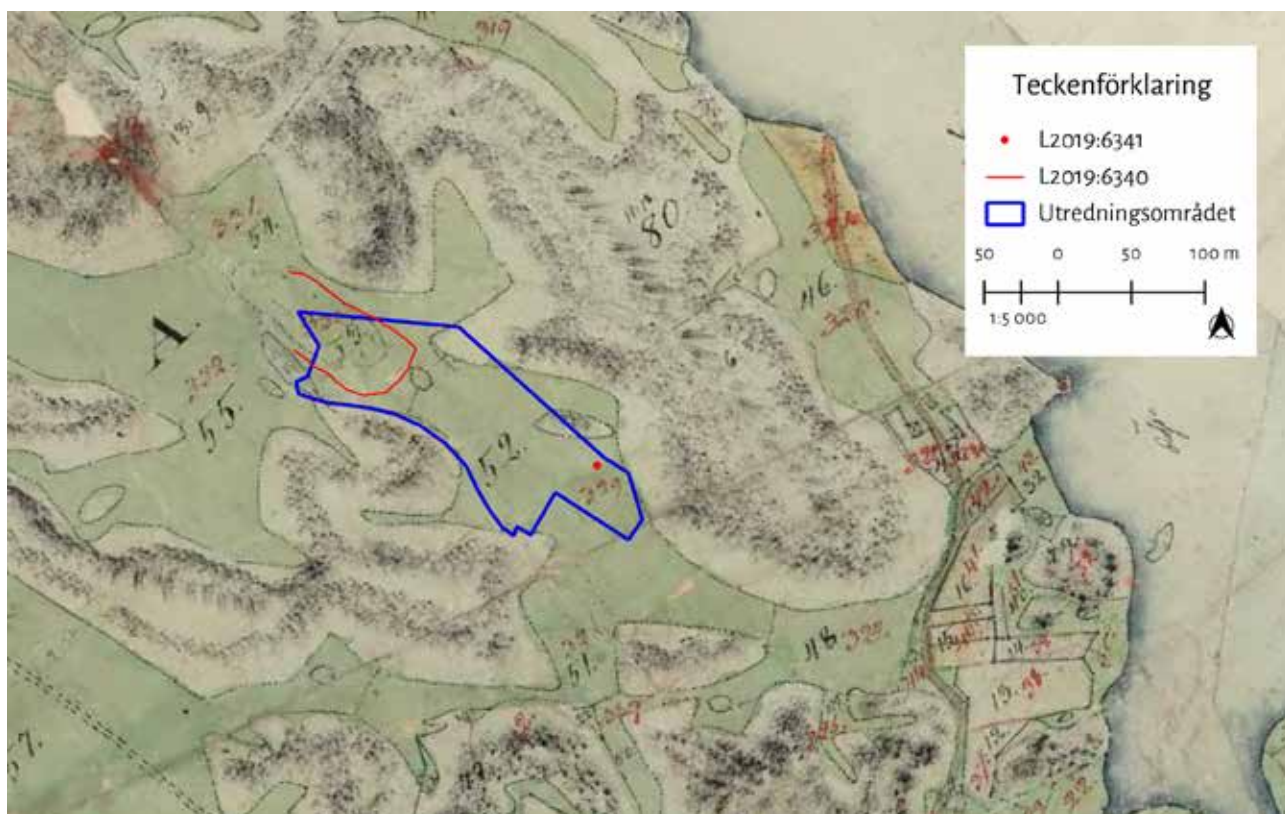

Illustration 10. Historisk karta från 1828. Området där utredningsområdet ligger var obebyggt även då. © Lantmäteriet.

Illustration 11. Historisk karta från 1881. Området där utredningsområdet ligger var obebyggt, men stengårdesgården verkar ha omgärdat mark som använts för odling. © Lantmäteriet.

Tolkning och antikvarisk bedömning

Efter avslutad utredning har två nya övriga kulturhistoriska lämningar registrerats inom utredningsområdet: en fyndplats, L2019:6341, samt en stengärdesgård, L2019:6340.

Området kring fyndplatsen var påtagligt stört av sentida aktivitet, bedömningen görs att eventuella anläggningar som kan ha funnits här sannolikt är förstörda. Detta baseras på de stora mängder recent material som påträffades i schakt 2-4, i märkbart omrörda lager.

Av historiska kartor från 1828 och 1881 framgår att utredningsområdet inte har varit bebyggt under denna tid. Delar av området har dock nyttjats som betesmark och åkermark, stengärdesgården är den enda kvarvarande lämningen från denna tid, *illustration 12*. På kartan från 1881 syns ett avgränsat område, brukat som odlingsmark, vars gräns delvis stämmer överens med stengärdesgårdens nutida utbredning, se *illustration 11*.

Värdering av målpuffyllelsen

Utredningen genomfördes enligt plan och uppsatta mål uppnåddes. Inga avvikelser har rapporterats.

Förslag på ytterligare åtgärder

Kulturlandskapet anser att utredningen klarlagt att inga bevarade fornlämningar finns inom utredningsområdet. Bevisligen har människor vistats vid fyndplatsen i sydöst, men då kringliggande lager är förstörda anses chanserna för bevarade lämningar eller fler fynd mycket små. Kulturlandskapet anser att inga vidare antikvariska åtgärder krävs inom utredningsområdet.

Stengärdesgårdar i anslutning till jordbruksmark åtnjuter biotopskydd enligt Miljöbalken 7 kap. 11 §. Stengärdesgården inom utredningsområdet ligger dock i skogsmark, *illustration 12*. Kulturlandskapet föreslår däremot att gårdesgården får ligga kvar i det fall exploateringsplanerna genomförs, då den utgör den sista synliga lämningen från tiden då området utnyttjats för jordbruk. Om detta inte är möjligt ställer sig Kulturlandskapet bakom Strömstads kommuns önskemål om att den bör flyttas och återuppbyggas inom planområdet.⁴

⁴ Strömstads kommun 2019

Illustration 12. Del av stengärdesgården, lämning L2019:6340. Foto mot syd.

Källor

Litteratur

Andersson, Stina; Rex Svensson, Karin; Wigforss, Johan	1978	"Sorteringsschema för flinta." <i>Fyndrapporter</i> 1978. Rapporter över Göteborgs Arkeologiska Musei undersökningar.
--	------	---

Digitala källor

Fornsök	2019	https://app.raa.se/open/fornsok/
Strömstads kommun	2019	Planbeskrivning. Detaljplan för del av Rossö 2:16 m fl. Samrådshandling upprättad 2019-06-10. https://www.stromstad.se/download/18.5b73130216afec7ef0835594/1560255332483/1.%20Planbeskrivning%20samr%C3%A5d%20DP%20Ross%C3%B6.pdf

Muntliga källor

Ulf Magnusson	2019	Samtal 20 november 2019.
---------------	------	--------------------------

Kartor

Lantmäterimyndigheternas arkiv	1828	Enskifte, Laga skifte. 14-TJÄ-3
Lantmäterimyndigheternas arkiv	1881	Hemmansklyvning. 14-TJÄ-113

Bilagor

1. Schakt
2. Fynd
3. Lämningar

Bilaga 1 - Schakt

Schakt nr	Längd (m)	Bredd (m)	Minsta djup (m)	Största djup (m)	Lagerbeskrivning (m)	Anl	Fynd	Prov
1	4,0	1,3	0,20	0,30	0-0,1 förna, därunder sand och grusig, stenig sand. Fyra flintavslag påträffades.	-	Ja	-
2	4,0	1,3	0,25	0,40	0-0,1 förna, 0,1-0,2 omrörda lager med recent material, därunder sand och enstaka större stenar.	-	-	-
3	4,0	3,0	0,30	0,50	0-0,2 förna, därunder sand och enstaka större stenar, upp till 0,5 m st. Fynd i form av modernt skräp strax under förnan.	-	-	-
4	4,0	3,0	0,35	0,35	0-0,1 förna, 0,1-0,2 ljusgrå sand, därunder rostbrun sand.	-	-	-
5	10,0	2,0	0,25	0,30	0-0,1 förna, därunder rostbrun, grusig sand och sten. Stenarna påträffades i norra delen av schaktet, i söder fanns enbart sand.	-	-	-
6	3,0	1,3	0,25	0,25	0-0,1 förna, därunder gul sand. Schaktet vattenfylldes snabbt.	-	-	-
7	3,0	2,5	0,30	0,30	0-0,1 förna, därunder ljusgrå sand. I södra delen frilades berg.	-	-	-
8	4,0	2,5	0,30	0,35	0-0,1 förna, därunder grusig, rostbrun sand och lera.	-	-	-
9	6,0	2,5	0,35	0,35	0-0,25 förna, och matjord, därunder grusig sand.	-	-	-
10	4,0	2,5	0,20	0,35	0-0,1 förna, därunder grusig, gulbrun sand.	-	-	-
11	4,0	2,5	0,20	0,30	0-0,15 förna, därunder grusig, rostbrun sand.	-	-	-
12	3,0	1,3	0,20	0,30	0-0,1 förna, därunder sandigt grus.	-	-	-
13	4,0	2,0	0,20	0,40	0-0,1 förna, 0,0-0,15, därunder järnrik, rostbrun sand.	-	-	-
14	4,0	2,5	0,30	0,35	0-0,1 förna, därunder rostbrun sand.	-	-	-
15	6,5	2,5	0,20	0,30	0-0,1 förna, 0,1-0,17 ljusgrå sand, därunder ljust rostbrun sand.	-	-	-
16	3,5	1,3	0,20	0,30	0-0,1 förna, 0,1-0,17 ljusgrå sand, därunder flammig ljusgrå till rostbrun sand.	-	-	-

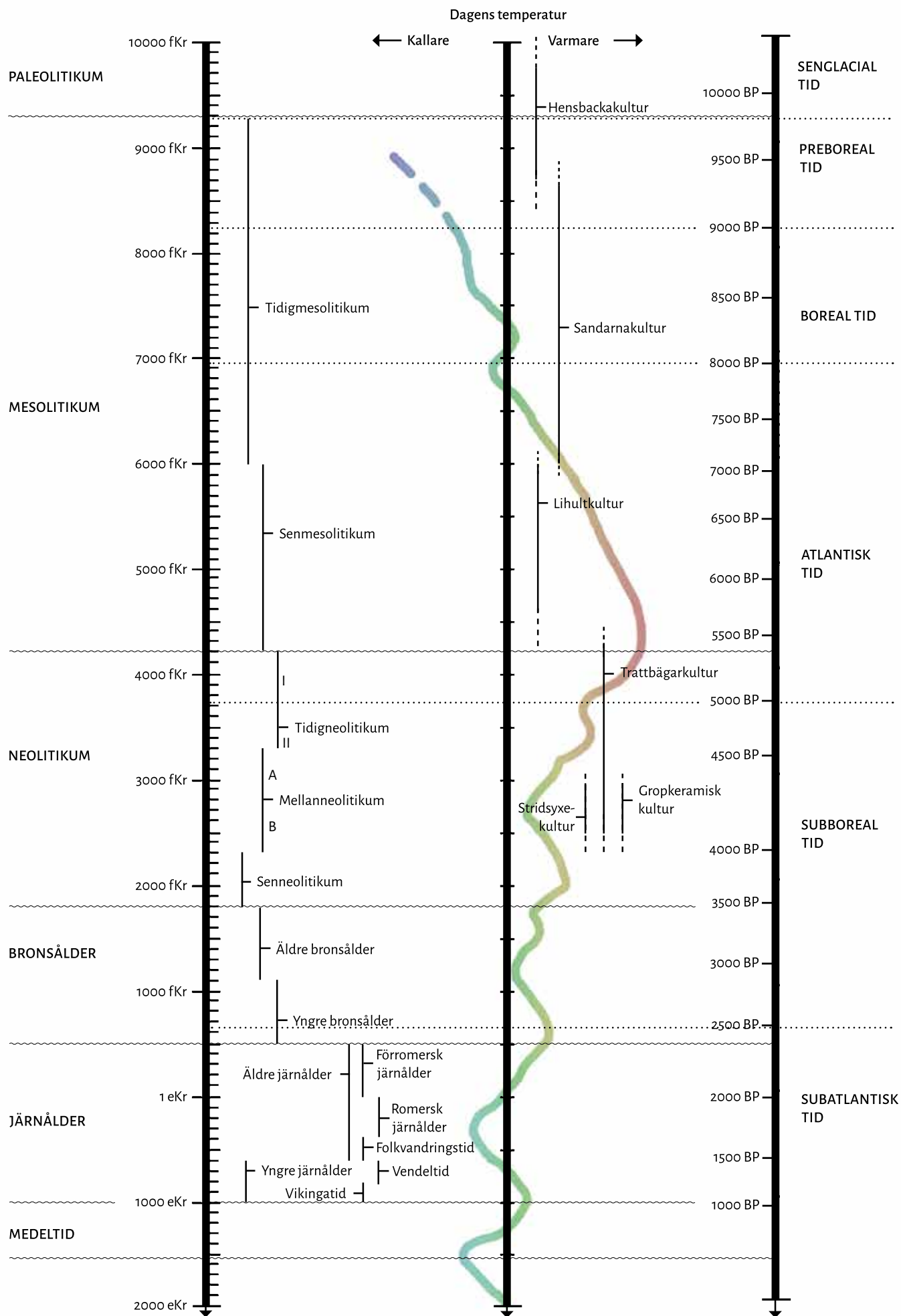
Bilaga 2 - Fynd

Fyndlista. Fastighet Rossö 2:16, L2019:6341, Strömstads kommun, Västra Götalands län. Projekt nr 19241 AUT.

Fynd nr	Material	Sakord	Hemvist	Antal	Kommentar	Fyndstatus	Svallad (ja/nej)	Patinerad (ja/nej)
1	Flinta	Avslag	Schakt 1	4	-	Ej tillvaratagen	Nej	Ja

Bilaga 3 - Lämningar

Lämning nr	Typ	Beskrivning	Antikvarisk status
L2019:6340	Hägnad	Stengärdesgård, 230 m l (NV-SÖ, SV-NÖ och NV-SÖ), 0,6–1,2 m br och 0,5–0,6 m h, byggd i två till fyra lager av 0,3–1,2 m st stenar. En 2,5 m br öppning finns i sträckan som går SV-NÖ.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:6341	Fyndplats	Fyndplats för 4 flintavslag. Påträffades i schakt under arkeologisk utredning 2019. Lämnades kvar i schaktet.	Övrig kulturhistorisk lämning

**Rossö 2:16, Tjärnö socken, Strömstads kommun,
Västra Götalands län
Arkeologisk utredning. En fyndplats och en hägnad**

Under november 2019 genomförde Kulturlandskapet en arkeologisk utredning vid Höjden på Rossö, Strömstads kommun. Utredningen resulterade i att två övriga kulturhistoriska lämningar registrerades i Kulturmiljöregistret: en fyndplats för fyra flintavslag, samt en stengärdesgård. I övrigt var de sandiga schakten tomma på fynd. Kulturlandskapet anser att inga vidare antikvariska åtgärder krävs på platsen.

www.kulturland.se